

Beleid sociale veiligheid

BS. DE LAGE WEIJKENS

SCHOOLJAAR

2018-2019

Inhoud

1. Inleiding.....	2
Aanleiding voor dit beleid:	2
Het doel van dit beleid:	2
Voorwaarden.....	2
2. Onze blik op pesten.....	3
Vormen van pesten	3
Signalen van pesten.....	3
Oorzaken van pesten	3
Pesten of Plagen?	3
3. Preventief beleid.....	4
Leerlingen	4
Team.....	4
Ouders	5
4. Monitoring	6
ZIEN!.....	6
Integraal.....	6
Sociogram.....	7
Team.....	7
Ouders	7
5. Curatief beleid	8
Leerlingen	8
Team.....	8
Ouders	8
Bijlage 1: Pestprotocol.....	9
Bijlage 2: Gesprek zonder schuldvraag	10

1. Inleiding

De Onderwijsinspectie over Sociale Veiligheid: "school is veilig als de sociale, psychische en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van anderen wordt aangetast. Dat betekent dat er een veilige en positieve sfeer is op school. Het betekent ook dat de school optreedt tegen pesten, uitschelden, discriminatie, geweld en andere vormen van ongepast gedrag, en deze zoveel mogelijk voorkomt."

Aanleiding voor dit beleid:

Met de invoering van de wet Sociale Veiligheid op School (aug. 2015) hebben scholen een inspanningsverplichting gekregen om een sociaal veilige schoolomgeving te realiseren. Alle scholen hadden al wel een pestprotocol, maar deze wet is in het leven geroepen omdat het hebben van een protocol alleen niet afdoende is. Wij onderschrijven dit. We vinden het heel belangrijk om een actief veiligheidsbeleid te voeren ter preventie van pesten. Echter weten wij ook dat pesten helaas op elke school voorkomt, ook bij ons. Daarom investeren wij in de deskundigheid en betrokkenheid van ons team, de leerlingen en de ouders/verzorgers ten behoeve van het creëren van een veilige en positieve sfeer op school en daarnaast om het pesten op onze school te kunnen signaleren en serieus aan te pakken.

Het doel van dit beleid:

Alle leerlingen horen zich veilig te voelen tijdens hun basisschoolperiode op onze school, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Mocht hun veiligheid toch in het gedrang komen, dan voelen zij zich gehoord en serieus genomen.

Voorwaarden om ons doel te bereiken:

- Afspraken zichtbaar maken waardoor teamleden, leerlingen en ouders elkaar kunnen aanspreken op deze afspraken als er zich ongewenste situaties voordoen,
- School monitort de sociale veiligheid 1x per jaar.
- Dit beleid wordt elke 1 jaar geëvalueerd en waar nodig aangepast. Hierbij worden alle partijen betrokken: leerlingen, ouders en teamleden.
- Pesten wordt als probleem gezien door alle betrokken partijen: leerlingen, teamleden en de ouders/ verzorgers (hierna genoemd: ouders).
- Wij zien pesten als een groepsprobleem waarbij we uitgaan van verschillende rollen: gepeste leerlingen, pesters, meelopers, aanmoedigers, helpers, buitenstaanders en omstanders.
- Teamleden herkennen de signalen van pesten en nemen, als pesten optreedt, duidelijk stelling hiertegen.
- Wanneer pesten ondanks preventie toch de kop op steekt, beschikt de school over een pestprotocol waarin duidelijke stappen staan die dan gevolgd worden.
- Voor ouders en leerlingen is er een aanspreekpunt met betrekking tot pesten. Op onze school is dat anti-pestcoördinator Wendy Sprangers.

2. Onze blik op pesten

In dit hoofdstuk beschrijven wij kort wat wij onder pesten verstaan.

Vormen van pesten

Pesten kan in verschillende vormen voorkomen:

- fysiek pesten (lichamelijk): slaan, duwen, schoppen, knijpen, haren trekken, laten struikelen of tegenhouden.
- Verbaal pesten (met woorden): schelden, roddelen, chanteren, uiten van bedreigingen of iemand belachelijk maken.
- Materieel pesten (met spullen): afpakken, beschadigen of verstoppen van spullen.
- Relatieveel / sociaal pesten buitensluiten, negeren of uitlachen.

Daarnaast is er ook nog digitaal pesten. Bovenstaande vormen worden dan via de digitale kanalen uitgevoerd. Te denken valt aan foto's bewerken, versturen van bedreigingen of virussen, iemand hacken of blokkeren, haatprofielen aanmaken, etc.

Signalen van pesten

Als een van bovenstaande dingen gebeurt, zijn dat signalen van pesten. Daarnaast zijn we ook alert op gedragsveranderingen bij leerlingen:

- leerlingen met teruggetrokken gedrag
- leerlingen met zwakke, onzekere lichaamshouding
- leerlingen die zich sterker manifesteren: brutaler – agressiever
- leerlingen die zich afzonderen
- leerlingen die spullen kwijt zijn of waarvan de spullen kapot zijn
- leerlingen die sociaal onhandig gedrag vertonen.

Oorzaken van pesten

Uit onderzoek blijkt dat pesters over het algemeen een positieve houding ten opzichte van geweld hebben en dat ze een beperkt inlevingsvermogen hebben. Daarnaast kunnen andere oorzaken als een problematische thuissituatie, verveling, niet met frustratie om kunnen gaan en aangeleerd gedrag, ook een rol spelen.

Pesten of Plagen?

Vaak worden de termen pesten en plagen door elkaar gehaald en wat voor de een pesten is, ervaart de ander als plagen. Wij gaan uit van de beleving van de gepeste/ geplaagde leerling. Elke melding en/of signaal nemen we daarom ook serieus. Naast het gevoel dat de gepeste leerling heeft, nemen we onder andere de volgende verschillen ook mee:

Plagen	Pesten
Gebeurt af en toe	Structureel
Kortdurend	Voortdurend / aanhoudend / herhaaldelijk
Door en naar verschillende personen	Vaak dezelfde die pest / gepest wordt
Beide partijen hebben plezier	Gaat ten koste van sfeer
Gelijkwaardigheid	Machtsverhouding / ongelijke strijd

Dit bepaalt mede de interventies die daarna gedaan worden. Deze kunnen gericht zijn op de gepeste leerling, op de pester of op een hele groep.

3. Preventief beleid

Op school werken we aan een veilige schoolomgeving voor alle leerlingen.

Dit proberen wij te bewerkstelligen door preventief maatregelen en activiteiten in te zetten die gericht zijn op alle betrokkenen van de school, niet alleen gericht op leerlingen en leerkrachten maar ook op ouders. Hieronder worden deze maatregelen en activiteiten verder uitgelegd.

Leerlingen

-We hanteren 5 gouden afspraken op school:

0 Rennen doe je op het schoolplein, binnen moet je rustig zijn.

0 Pesten is nooit goed, zorg dus dat je aardig doet.

0 Vind je iets niet top, zeg dan stop hou daar mee op.

0 Samen spelen, samen delen, elkaar niet vervelen.

0 Alle dingen hebben een doel, kapotmaken is niet cool.

In elke groep vormen deze 5 afspraken de basis voor de groepsafspraken. Elke groep werkt deze gouden afspraken verder uit naar eigen groepsafspraken, waarbij deze concreter gemaakt worden door de kinderen zelf. Deze afspraken hangen zichtbaar op in de groep. Regelmatig is er een groepsgesprek waarin de leerlingen aangeven welke afspraak voor hun heel belangrijk is, hoe zij het ervaren en waar zij aan willen werken. Input voor dit gesprek komt vooral vanuit de leerlingen, omdat wij vinden dat de leerlingen er medeverantwoordelijk voor zijn dat iedereen zich in de klas prettig en veilig kan voelen. De leerkracht heeft een begeleidende rol tijdens dit gesprek.

-Kennismakingsronde intern vertrouwenspersoon:

Elk jaar bezoeken de vertrouwenspersonen van de school de groepen 3 t/m 8. Tijdens dit rondje wordt er gesproken over (seksuele) weerbaarheid, elkaars grenzen, omgaan met elkaar (ook op social media) en hoe de leerlingen hulp kunnen inschakelen als dit nodig is. De vertrouwenspersonen zijn Mariska van Gulik en Will van Hoof.

De leerkrachten van groepen 1-2 geven zelf een les aan de leerlingen over deze onderwerpen, omdat leerlingen van deze leeftijd toch meestal liever hun eigen leerkracht in vertrouwen nemen dan een andere leerkracht.

-Kriebels in je buik:

Dit is een digitale lesmethode voor relationele en seksuele vorming, waarin een doorgaande lijn zit van groep 1 t/m 8. Het lespakket is opgebouwd aan de hand van vier thema's:

1. Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld
2. Sociale en emotionele ontwikkeling
3. Voortplanting en gezinsvorming
4. Seksuele weerbaarheid

Deze lessen kunnen door het jaar heen gegeven worden. Iedere leerkracht bepaalt zelf of/ wanneer lessen hieruit ingepland worden (afhankelijk van de behoeften van de groep). In groep 7 en 8 gebeurt dit verplicht een keer per jaar. Voor de overige groepen besteden we hier één keer in de 2 jaar, in de week van de Lentekriebels, aandacht aan. Dat is de week waarin 21 maart (start van de lente) valt.

Team

Tijdens het speekwartier lopen er collega's buiten. Indien nodig kan het aantal surveillanten uitgebreid worden.

Meer toezicht op het plein vermindert het pesten door:

- Leerkrachten krijgen meer overzicht doordat ze taken kunnen verdelen.
- Leerkrachten kunnen het spelen van kinderen begeleiden. Hiermee kunnen conflicten voorkomen worden of in ieder geval in de kiem worden gesmoord.
- Leerkrachten kunnen kinderen die alleen zijn bij het spel betrekken.

- Leerkrachten kunnen spel initiëren.

Op deze manier is de pleinwacht positief met kinderen bezig in plaats van alleen te surveilleren.

Ouders

-Oudergesprekken

Tijdens oudergesprekken wordt gevraagd of ouders signalen hebben gekregen dat hun kind anderen pest, gepest wordt of aangeeft dat anderen in de klas of school gepest worden.

4. Monitoring

Wij zetten veel maatregelen en activiteiten preventief in om een sociale veilige schoolomgeving voor onze leerlingen te bewerkstelligen. We hechten er veel waarde aan om dit preventieve beleid ook te toetsen door leerlingen, team en ouders met behulp van een monitor. De resultaten van deze monitor gebruiken wij om te kijken of er:

- aanpassingen in het preventief beleid wenselijk zijn,
- interventies naar individuele leerlingen dan wel groepen, leerkrachten of team wenselijk zijn.

Voor de monitoring maken wij gebruik van verschillende instrumenten. In dit hoofdstuk geven we een korte toelichting op deze instrumenten en geven we een overzicht over wie welke monitoring invult.

ZIEN!

ZIEN! is een leerlingvolgsysteem gericht op het sociaal-emotioneel functioneren van leerlingen op de basisschool. Er wordt gebruik gemaakt van vragenlijsten voor leerlingen en voor leerkrachten. Binnen ZIEN! wordt het sociaal-emotioneel functioneren van leerlingen opgesplitst in sociaal en emotioneel functioneren. Het emotioneel functioneren wordt bepaald door het welbevinden en de betrokkenheid van leerlingen. Dit zijn twee cruciale voorwaarden voor de ontwikkeling van de leerling. Deze twee graadmeters komen in beide vragenlijsten dan ook terug.

Het sociaal functioneren wordt bepaald door vaardigheden die leerlingen laten zien in hun gedrag tijdens sociale omgang met elkaar. Enkele belangrijke gedragingen zijn: helpen, samenwerken, samen delen, zorg geven, troosten, begrip tonen en geruststellen.

De leerkrachtvragenlijst wordt voor elke leerling ingevuld door de leerkrachten van groep 1-2 t/m 8. De leerkracht beoordeelt stellingen aan de hand van eigen observaties over het gedrag dat de leerling laat zien.

De leerlingvragenlijst is in te vullen door kinderen van groep 5 t/m 8. Dit omdat het voor kinderen t/m groep 4 lastig is om vragen over zichzelf te beantwoorden. Voor de groepen 1 t/m 4 gebruikt ZIEN! stellingen die je eventueel tijdens een leerlinggesprek kan afnemen. De leerlingvragenlijst bestaat uit twee verschillende lijsten:

- leer- en leefklimaat: Deze vragenlijst bevat 32 stellingen met betrekking tot de betrokkenheid, het welbevinden, relatie met andere kinderen, autonomie, de pestbeleving en het pestgedrag van de leerling. Deze is goed in te zetten voor de monitoring van sociale veiligheid vanwege de vragen naar pestbeleving en pestgedrag.
- sociale vaardigheden: Deze vragenlijst bevat 22 stellingen met betrekking tot de sociale vaardigheden van de leerling, uitgewerkt in ruimte nemend en ruimte gevend gedrag. De vragenlijsten zijn onafhankelijk van elkaar in te vullen en te analyseren.

Integraal

Integraal is een kwaliteitsmanagement systeem binnen ons leerlingvolg- en administratiesysteem. Binnen integraal worden tevredenheidspelingen uitgezet naar het team, de leerlingen en de ouders. Op deze manier kunnen we de tevredenheid van het team, de ouders en de leerlingen over verschillende onderdelen beoordelen. Komt het beeld dat de school heeft overeen met het beeld van de ouders en de leerlingen. Aan de hand van stellingen worden onder andere onderwerpen bevraagd als het onderwijsleerproces (leef- en leerklimaat in de groep), de schoolcultuur (leef- en leerklimaat op school) en de samenwerking. Voor de tevredenheidspelling van leerlingen is een extra vragenlijst aangemaakt speciaal voor de monitoring van de sociale veiligheid.

Sociogram

Als blijkt dat er vanuit de monitoring van ZIEN! en Integraal zorgen zijn binnen een groep met betrekking tot sociale veiligheid kan er door de leerlingen uit deze groep een aanvullende vragenlijst ingevuld worden. Deze geeft zicht op de verschillende rollen die er binnen een groep kunnen zijn.

Team

Personeelstevredenheidspeiling Integraal

Deze tevredenheidspeiling wordt 1x per jaar uitgezet onder alle teamleden. De commissie Veilig Leefklimaat kijkt naar de resultaten van de onderdelen die betrekking hebben op de sociale veiligheid van de leerlingen (toezicht buiten de groep – pesten weten te voorkomen – groei in sociale vaardigheden – normen en waarden eigen maken). We zijn tevreden als we op deze onderdelen minimaal 3.5 gemiddeld halen.

Ouders

Oudertevredenheidspeiling Integraal

Deze tevredenheidspeiling wordt 1x per jaar uitgezet onder alle ouders. De commissie Veilig Leefklimaat kijkt naar de resultaten van de onderdelen die betrekking hebben op de sociale veiligheid van de leerlingen (leefklimaat in de groep – leefklimaat op school – omgaan social media). We zijn tevreden als we op deze onderdelen minimaal 3.5 gemiddeld halen.

Onderzoek jan. 2017 B.Oldenburg

–

universiteit Groningen:

Elke leerkracht moet zich er van bewust zijn, dat in iedere klas wordt gepest. "Leraren die zeggen dat in zijn of haar klassen niet wordt gepest hebben vaak ongelijk. In iedere klas wordt gepest." En pesten is subjectief, een gevoel. En dat gevoel wordt vaak niet herkend door leraren. "Ik heb leerlingen en leraren apart de vraag gesteld: wie in de klas wordt er gepest? Antwoorden tussen leerlingen en leraren kwamen niet overeen."

5. Curatief beleid

In de inleiding hebben we geschreven dat pesten op elke school voorkomt, dus ook op onze school. Er zijn verschillende maatregelen en activiteiten die als interventie ingezet kunnen worden indien blijkt dat dit nodig is vanuit bijvoorbeeld de monitoring. De interventies kunnen gericht zijn op leerlingen, het team of ouders. In dit hoofdstuk beschrijven wij kort een aantal van interventies die toegepast zouden kunnen worden. In bijlage 1 is het pestprotocol opgenomen.

Leerlingen

- **Gesprek zonder schuldvraag:**
Een bemiddelingsgesprek wat gevoerd kan worden tussen twee of meerdere leerlingen onder begeleiding van een leerkracht. Het doel van dit bemiddelingsgesprek is het bevorderen van wederzijds empathie waardoor er begrip tot stand komt en er de mogelijkheid ontstaat om tot oplossingen te komen. Voor meer informatie, zie bijlage 5: Gesprek zonder schuldvraag.
- **Groepsgesprek:**
Met de groep in gesprek over hetgeen de leerkracht gezien of gehoord heeft en hierover uitleg vragen. Wat is ieders rol hierin en leerlingen oplossingen laten bedenken. Dit kan naar aanleiding van een conflict, maar ook naar aanleiding van resultaten van de monitoring.

Team

- **Leerkrachtgesprek:**
Naar aanleiding van de uitkomsten van de monitoring kan er een gesprek plaatsvinden tussen de leerkracht en de intern begeleider of anti-pestcoördinator. Tijdens dit gesprek worden er vragen gesteld over het eigen functioneren van de leerkracht met betrekking tot zijn/haar houding naar de klas en naar specifieke leerlingen. Hoeveel ruimte en verantwoordelijkheid krijgen leerlingen? Hoe veilig is het voor leerlingen in de klas?

Ouders

- **Oudergesprek:**
Met ouders van gepeste leerlingen of leerlingen die pesten in gesprek om ze te informeren over de peestsituaties en over de manieren waarop wij hier als school mee omgaan. In dit gesprek kunnen ouders ook doorverwezen worden naar externe deskundige hulp als bijvoorbeeld blijkt dat het gepest worden of zelf pesten vooral voort lijkt te komen uit een gebrek aan weerbaarheid, inlevingsvermogen en sociale vaardigheden.
- **Ouderavond:**
Indien er in een groep sprake is van aanhoudende pestproblematiek kan school ervoor kiezen om een ouderavond te organiseren. Tijdens deze avond worden de ouders op de hoogte gebracht van de situatie, wat school al gedaan heeft en hoe ze hiermee verder om willen gaan. Ouders krijgen deze avond ook tips mee over hoe zij hiermee om kunnen gaan.

Bijlage 1: Pestprotocol

Het pestprotocol van De Lage Weijken:

We hebben een aantal maatregelen genomen om het pesten zoveel mogelijk te voorkomen.

Toch kan er op school een pestprobleem ontstaan. We hebben ook hiervoor afspraken gemaakt hoe we dan zullen gaan handelen. Het pestsignaal van een kind, ouder of een leerkracht wordt gemeld bij onze vertrouwenscontactpersoon of de directie. Zij neemt naar eigen inzicht contact op met de betrokken leerkracht(en) en/of de directie, en/of de ouders of kinderen en /of met de externe vertrouwenspersoon Irma van Hezewijk. De betrokken ouders worden ingelicht over de te volgen procedure.

We proberen inzicht in het pestprobleem te krijgen door gesprekken met de zondebok en zijn ouders, de pester(s) en zijn ouders en de “meelopers”. We proberen oplossingen te zoeken door gesprekken te voeren met alle partijen. Daarnaast zullen er in de groep extra activiteiten ontplooid worden om het pestprobleem aan te pakken. Ook een groepsavond voor ouders kan indien noodzakelijk georganiseerd worden.

De volgende punten worden naast de eerder genoemde “gevolgen” altijd onder de aandacht gebracht:

- * Doe niet mee met pesten.
- * Lach niet wanneer iemand gepest wordt.
- * Vraag of de pester stopt.
- * Steun het slachtoffer.
- * Moedig de pester niet aan, roddel of schrijf geen briefjes over hem / haar.
- * Vertel aan de leerkracht wat er aan de hand is.
- * Betrek kinderen die vaak alleen zijn bij het spelen.

Bijlage 2: Gesprek zonder schuldvraag

Gesprek zonder schuldvraag: fasen en stappen

Fase 1: Situatie inleiden

1. contact maken
2. feiten melden door IK-boodschap
3. gevoel melden door IK-boodschap
4. doel aangeven van bemiddelen
5. afspraken maken voor het gesprek

Fase 2: Delen

6. om de beurt laten vertellen -
checken bij een ander -
voorstellen hoe het voor een
ander is

Fase 3: Oplossen

7. brainstormen over oplossingen
8. oplossing kiezen
9. checken: iedereen het ermee eens?
10. evalueren en complimenten

Fase 4: Oefenen

11. oefenen van oplossing, ervaren van gewenste gedrag.
Rollenspel of concreet benoemen.

Fase 5: Afspraken, evalueren en bijsturen

12. afspraken over wanneer en hoe evalueren
13. aanwezig blijven en zo nodig begeleiden, bijstellen
14. vervolgesprek ter evaluatie

Fase 4: Oefenen.

Wordt alleen gedaan, indien de betrokken leerkracht de inschatting maakt dat dit echt nodig is. Het kan heel zinvol zijn, maar is ook tijdrovend en soms moeilijk uitvoerbaar.